

PDF-АРХІВ

АНОНСИ

БІБЛІОТЕКА СП

МАПА СП

ПРО НАС

РЕДАКЦІЯ

Світлій пам'яті побратима Леопольда Ященка

05.09.2016 slovo

Михайло ГУЦЬ

Фото Володимира КОВАЛЬЧУКА

За Україну,

За її долю,

За честь і волю,

За народ!

Ці священні слова великого майстра українського поетичного слова і театрального діяча Миколи Вороного, розстріляного енкаведистами 1938 року, часто звучать з уст легендарного хору "Гомін" Леопольда Ященка, який 2 квітня цього року відійшов у вічність. Царство йому небесне. З іменем Л. Ященка відійшла ціла епоха раннього відродження Української держави та її культури. А ще в нашій пам'яті, що хор "Гомін" супроводжував майже всі заходи, якими означені роки виборювання української незалежності.

Леопольд Ященко. Високий, стрункий, із розкішною шевелюрою, з ясними добрими очима, завжди у вишиванці. Він і сам був, наче пісня! Ті, що знали композитора, говорили: "Де Ященко, там і пісня, яка гуртує людей, а де пісня, там і Ященко".

Пан Леопольд Ященко став символом пісенної України. Він любив життя, людей і мистецтво. Був правдивим і безмежно любив Україну, за що зазнавав репресій, звільнення з улюбленої роботи в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. Максима Рильського НАНУ, де він колись на Вченій раді на запитання, чи співає наш народ пісні, де славиться Ленін і комуністична партія, рішуче відповів: "Такого немає. Пісні про Леніна і комуністичну партію співають, але то тільки на сцені".

Я з Леопольдом Ященком працював в одному інституті. Це був глибокий науковець, автор десяти книжок, серед них особливо цінна монографія про багатоголосся української пісні, та низки ґрунтовних наукових статей. Деякі з них ми писали разом. Його думки завжди були чіткі, дохідливі, зрозумілі.

Підкреслюю надзвичайну працюючість свого побратима. Працював дуже багато і все бідкався, що не встигає зробити те, що задумав. Ми разом їздили у фольклористичні експедиції по Україні.

Треба було бачити тоді Леопольда Ященка, який він був щасливий. Ми опинялися в царстві високої поезії! У наших краях ще збереглися з давніх часів пісні-ладканки. Вони надзвичайно мелодійні, зворушливі за своїм змістом, виконуються в повільному темпі. Мені здається, що найперше цей оригінальний витвір нашого народу Л. Ященко почув 1959 року в моєму рідному селі Іванівка Рожнятівського району Івано-Франківської області, куди ми приїхали на цілий тиждень, щоб записати фольклорні твори нашого села, а також навколишніх сіл нашого пісенного Підкарпаття.

Пригадався мені й прикрий випадок з Ященком, в інституті. Ми в одній кімнаті. Його стіл був біля вікна, мій — біля дверей. Працюємо. Л. Ященко друкує на машинці

Останнє число

20 років із «Просвітою»

Йосип СТРУЦЮК: "Будьте українцями"

Мистецька династія з Косова

Тичина і ми

Семен Гулак-Артемівський на малій батьківщині

Сильніший за Вангу і Мессінга

Якою має бути «Просвіта» на Буковині?

Короваю красний, як на небі місяць ясний

Родинні рецепти

Пам'яті товариша

Повернув свій човен проти течії

Лицар свободи із бункера УПА

Каталонія. Референдум як дієвий інструмент глобального гібридного тероризму

Звернення Групи «Першого грудня»: «Дайте суспільству вирости у свободі»

2017 — рік роду Щербаківських на Ружинщині

Діалог культур від фестивалю «Марія»

Сто літ сонячної активності!

Лауреат премії ім. І. Багряного — Павло Гриценко

Презентація книжки Дмитра Павличка "Спогади. Том III"

Рукавички для kota

Змінюючись, залишатися собою

Гордість нації — славетна Соломія Крушельницька

Тичина і ми

Надія Гаврилюк. Дольки днів: Поезії. — Дрогобич: Коло, 2017

Високий берег Олеси Омельченко

«Козацька кров нуртує і гуде»

якусь скаргу у вищі органи України. Раптом відкриваються двері — і в кімнату вривається завідувач відділу фольклористики, парторг інституту Олексій Дей. Швидкими кроками підійшов до Ященка, вирвав з машинки те, що друкувалося, і відніс це в КДБ.

Так 1968 року Л. Ященка звільнили з інституту, бо підписав листа до ЦК КПРС (в листі було 149 підписів), в якому був протест проти закритих судів в СРСР. Перспективного молодого вченого підірвали під корінь. Мене теж звільнили з цього інституту, мовляв, не захистив дисертації, а насправді — з ідеологічних причин.

Та діяльний Леопольд Ященко не складає рук. 1969 року він організовує легендарний етнографічний хор "Гомін", розуміючи, яку велику роль у житті відіграє українська мова і пісня, котрі тоді часто переслідувалися,

Л. Ященко вирішив співати в хорі тільки українські пісні. Цим він і відрізнявся від інших українських хорових колективів. Крім автентичних народних пісень, ми виконуємо пісні у прекрасних обробках М. Леонтовича, М. Лисенка, П. Демуцького, а частіше самого Л. Ященка. У хорі зібралися його однодумці, люди різного віку й професій.

Та 1971 року хор "Гомін" влада розігнала як націоналістичний, а Л. Ященка виключили зі Спілки композиторів України. Вимагали, щоб покаявся, залучив до репертуару радянські пісні, вилив цебер помиїв на своїх друзів. Тоді буде мати й роботу за фахом. Та на це чесний мій побратим не пішов, хоч і тяжко бідував і працював — розбирав старі будинки в Києві, бо ж треба було чимось годувати двох маленьких синів, хвору тещу й дружину (етнографа Лідію Орел теж звільнили з роботи за любов до України). Л. Ященко організовував невеличкі співочі гурти. Наново складав списки учасників "Гомону", де, на вимогу тих, від кого ми залежали, зазначалося місце роботи й посада та домашня адреса. 1984 року хор "Гомін" відновив свою роботу, а згодом його керівника поновили у Спілці композиторів України. Хор Л. Ященка став справжнім явищем у культурному житті Української держави.

Відрізняється "Гомін" від інших українських хорів багатством репертуару. За підрахунком тодішньої старости хору Катерини Міщенко, ми співаємо 600 пісень. Але, звичайно, не всі виконуються на сцені. Адже "Гомін" співає усюди — в транспорті, на різних майданчиках, де тільки є слухачі. Але й на сцені — до 300 пісень! Репертуар розмаїтий за змістом — тут і календарно-обрядова поезія, й історичні: козацькі, січових стрільців, пісні про трагічні й водночас героїчні Крути, пісні УПА тощо.

Не завжди наші виступи закінчувалися аплодисментами. Після концерту в Будинку культури Київського політехнічного інституту, на вечорі Дмитра Павличка (в часи перебудови), "Гомін" вирішив поїхати на людний майдан Незалежності та поспівати ще й там для людей. Виконували пісні на слова Тараса Шевченка — "За байраком байрак", "Рева та стогне Дніпр широкий", "Зоре моя вечірняя", "Думи мої" та ін. Біля нас стояв гурт молоді із синьо-жовтими прапорами й теж співав разом з нами. Нараз нас оточили омонівці, відібрали прапори, декого затягли в міліцейські машини і кудись повезли. Ми кричали: "Ганьба!", "Яничари!", "Дикуни!" і т. д. І нас розігнали. На душі було кепсько...

"Гомін" завжди був у перших лавах у боротьбі за незалежність України та її культури, беручи активну участь у важливих громадсько-політичних і культурно-просвітницьких заходах. І вже в незалежній Україні такі події, що організовують національні очільники, без "Гомону", як правило, не відбуваються.

Що ще характерно для "Гомону" Л. Ященка? Це барвистий одяг. І він не фабричний. Сорочки вишиті або самими гомінчанами, або ж їхніми матерями чи бабусями. Узори на них веселкові, багаті, індивідуальні.

Сьогодні народний етнографічний хор "Гомін", на нашу думку, повинен носити ім'я його засновника і багаторічного керівника Леопольда Ященка.

Паралельно з "Гомоном" він організував хоровий ансамбль "Криниця" при столичному Будинку вчених України (хор "Гомін" був приписаний до Будинку культури метробуду Києва). Основне ядро "Криниці" склали гомінчани. Але тут культивувався академічний спів. При "Гомоні" працював ансамбль народних інструментів родини Вербоовецьких. Двічі на рік "Гомін" (8 і 13 січня) дає для киян

Дорогі мої вчителі...

Незалежність

Спогад про великих виконавців

Італійська опера на українській сцені

концерти, що складаються з колядок і щедрівок. Біля Венеціанської затоки в Києві щороку напередодні свята Різдва Івана Хрестителя, що припадає на 7 липня, влаштовуємо свято Купала, коріння якого сягає ще дохристиянських часів.

Започаткував Л. Ященко і недільні співи для тих, хто любить співати для себе. Сюди приходять найбільше людей (у теплі весняні, літні й осінні дні на лоні природи, а в негоду та взимку — в Українському центрі народної культури “Музей Івана Гончара”). З іменем Л. Ященка пов'язано й відновлення в Києві заборонених колись патріотичних і релігійних пісень.

“Гомін” виступає також у лікарнях, у Будинку літніх людей, перед військовиками. І всюди успіх. Всюди несемо радість, підтримуємо життєвий тонус людей, які завжди нам вдячні за рідну пісню й за рідне слово. На прохання слухачів Леопольд Ященко із задоволенням роздавав їм партитури пісень.

З Леопольдом Ященком я дружив з 1958 року, коли вступив до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук України. Інститутом тоді керував поет-академік Максим Рильський, а Леопольд Ященко вже працював у ньому після закінчення аспірантури на посаді молодшого наукового співробітника. Він був справді Героєм України, хоч формально офіційного папірця, що це підтверджував, не мав. Але це високе звання Л. Ященку дав наш народ.

Людей, настільки відданих пісні, як Л. Ященко, я більше не бачив. Ось він лежить у лікарні. Біля нього його вірна дружина, відомий український етнограф, Лідія Орел. У своїй руці вона тримає руку пана Леопольда, щоб не поворухнув нею, бо ж в руці вставлена крапельниця. Я сів біля хворого і спитав його, як здоров'я. “Та нічого”, — відповів мені й почав легенько співати “Ой вижду я на ту гору”. “Співай зі мною”, — каже він. “Не можна: це ж лікарня”, — мовить дружина. Леопольд махнув рукою і мовив: “Співай”. І ми тихенько співали дуетом — він баритонем, я — тенором. Після закінчення пісні Леопольд каже мені: “Як шкода, що ти не тут”. “Аби співати”, — мовила пані Ліда.

І перед відходом у вічність уже кволим голосом співав то “Де ж ви сьогодні, мої побратими”, то веснянки, то купальські пісні...

Л. Ященко неповторний, високого лету композитор, котрий дав блискучі зразки обробок українських народних пісень, зокрема календарно-обрядових, які успішно виконують, крім “Гомону”, інші професійні й самодіяльні хори в Україні та за кордоном. Л. Ященко — талановитий співак-соліст; ніжний сопілкар, котрий вигравав розмаїті задушевні мелодії, здається, цілу добу, бо його можна було побачити й почути всюди — у транспорті, на різних майданчиках, на лоні природи, де він озвучував прекрасні мелодії і захоплював ними людей; громадсько-освітній діяч, котрий і в житті, і в популярних лекціях, які він писав і поширював серед гомінчан, говорив про велике значення рідного слова.

Ось переді мною стаття Л. Ященка “Слово до українця (Що треба знати і пам'ятати кожному з нас)”, яка починається так: “Ми переживаємо нині дуже відповідальний період нашої історії — вирішується доля держави, нації і мови. І це справді так, бо без мови, як відомо, немає нації, а без нації не буде й нашої незалежної держави: вона виявиться нежиттєздатною”. Він звертається до тих, хто соромиться розмовляти рідною мовою, бо погано знає її. А тому, щоб не калічити рідну мову, розмовляє російською. Таку практику Л. Ященко різко засуджував. Він підкреслював, що треба мати терпіння й поступово вдосконалювати рідну мову, але нею обов'язково розмовляти всюди й завжди. “Маємо постійно пам'ятати, — пише

Л. Ященко, — що живого спілкування рідною мовою не замінить нам ні радіо, ні телебачення, ні звітна доповідь на зборах. Бо то все хоч і важливе, та все ж офіційне, ніби накинута згори, тоді як своє власне єство ми виявляємо у повсякденному спілкуванні”.

Закінчує свою статтю Л. Ященко такими промовистими словами: “Отже, підсумовуємо: з метою збереження й розвитку української держави, мови і нації ми повинні утворити надійний щит проти повальної русифікації, яка здійснюється нині в Україні, протиставивши цій смертельній загрозі всі можливі засоби; вимоги виконувати закон про державну мову на всіх рівнях, підтримку української преси, активізацію громадських організацій, особливо осередків “Просвіти”, українського шкільництва тощо.

Але насамперед скрізь і в усьому — ОСОБИСТИЙ ПРИКЛАД!

...Найлегше відмахнутися: “А кака я разница? Разве это так важно?” Соромно визнати, але це явна ознака духовного зледащіння. Звертати все на економічні труднощі також не випадає: адже йдеться про справу, яка не вимагає значних матеріальних видатків — йдеться про нашу гідність і честь, про наш найголовніший капітал — духовний! Тож, українцю, піднімайся з колін, яви себе ти роду-племені, не затопчи козацької слави! Бо ганьба буде тобі й нащадкам твоїм на всі віки!

Л. Ященко, керівник етнографічного хору “Гомін”, лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка, кандидат мистецтвознавства. Київ, 1998 р.

Прочитай сам і передай іншому! Якщо можеш — зроби копію”.

Крім того, Л. Ященко зробив унікальні записи на касетах українських народних пісень, значна частина яких ще не друкована. Їх сотні. Чекають свого видання. Це дуже цінні записи.

А ще мав Л. Ященко цінний таланти — таланти благородства. В його особі втілювалася ціла школа людської доброти. Коли я захворів, він телефонував мені кілька разів на день, питав, як моє здоров'я і чим він може мені допомогти. А коли я був у лікарні, то часто навідував мене, приносив щось смачне та гроші. Пісню “Гомін” не одного врятував він від передчасної смерті. Така сила пісні! Нехай Господь сторицею нагородить його за щедрість і доброту.

Чимало своїх творів Л. Ященко надрукував у великих книжках з української етнографії, які видала його дружина Лідія Орел (їх 15, а ще 4 підготовлені до друку).

Доля щасливо поєднала неординарні творчі особистості — Леопольда Ященка та Лідію Орел — Великих Українців, які рясно засіяли ниву українського фольклору та етнографії добірним словом української науки. Вони доповнювали одне одного в царині духовності України, жили й живуть Україною та її культурою, самовіддано працювали й працюють для неї. Слава їм!

Поділись і насолодись:

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Постаті

« Мистецький спротив окупації »

Наступного Президента маємо готувати
вже сьогодні »

Related posts

Тичина і ми

12.10.2017 slovo

Прокоментуй!

Тичина і ми

05.10.2017 slovo

Прокоментуй!

Тичина і ми

Віктор КОСТЮЧЕНКО
Тичина — геніальний поет, активний учасник світового літературного процесу початку ХХ

Авторів літературного збірника «Тичина і ми»: В. Костюченко, С. Яценко, Л. Ященко, В. Л. Березицький, Ф. Т. Печенко, І. С. Лещенко

28.09.2017 slovo

Прокоментуй!